

2015-04-24

Dnr 43-2013:4696

Hudiksvalls kommun

Föreläggande vid vite

efter tillsyn av Iggesunds skola
i Hudiksvalls kommun

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn av Iggesunds skola visar att det finns allvarliga brister inom områden som är centrala för en skolas verksamhet och som är viktiga förutsättningar för att alla elever ska ges möjlighet att nå så långt som möjligt, såväl i sin kunskapsutveckling som utifrån läroplanens övriga mål.

Skolinspektionen beslutade om föreläggande den 25 april 2014 (bilaga 2). I föreläggandet konstaterades ett flertal brister. Det fanns brister i skolans arbete med trygghet och studiero, särskilt stöd och i det systematiska kvalitetsarbetet. Dessutom fanns brister i undervisningen gällande till exempel anpassning samt samordning i olika ämnesområden och samverkan mellan lärare. Därutöver fanns brister i skolans arbete med elevinflytande och skriftliga bedömningar.

Skolinspektionen har följt upp föreläggandet bland annat genom ett uppföljningsbesök på skolan den 28-29 januari 2015. Skolinspektionen konstaterar att huvudmannen och rektorn har åtgärdat några av de brister som Skolinspektionen påtalat. Bland annat genomförs ämnesöverskridande undervisning och ett tydligt arbete med elevinflytande. Därutöver upprättas nu även skriftliga bedömningar för elever som inte når kunskapskraven i årskurs 9. Trots att några av de påtalade bristerna är åtgärdade kan Skolinspektionen emellertid konstatera att flera allvarliga brister kvarstår.

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök framkommer att det under lektionstid inte råder studiero för samtliga elever, vilket kan ge allvarliga konsekvenser för deras möjlighet att inhämta kunskaper och värden. Det förekommer även kränkningar mellan elever och det finns brister i skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling. Det finns även brister i elevhälsans förebyggande arbete.

Skolinspektionens utredning visar även att skolan inte anpassar undervisningen efter de nyanlända elevernas behov och förutsättningar. Det finns vidare brister i skolans arbete med särskilt stöd då beslutade åtgärder inte alltid genomförs, vilket medför att elever inte ges det särskilda stöd de har rätt till. Det kan vara en konsekvens av att skolan saknar ett tillräckligt väl fungerande uppföljningssystem kring det särskilda stödet, i vilket åtgärdsprogram utgör ett viktigt verktyg. Rektorn behöver ta ytterligare ansvar som pedagogisk ledare för att tillsammans med lärare och annan personal följa upp, analysera och initiera förändringar inom de ovannämnda områdena.

Hudiksvalls kommun föreläggs att avhjälpa de påtalade bristerna. Eftersom de kvarvarande bristerna är allvarliga och eftersom huvudmannen inte följt Skolinspektionens tidigare föreläggande, bedömer Skolinspektionen att det är nödvändigt att förena föreläggandet med vite.

Beslut

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Hudiksvalls kommun att vid vite av 500 000 kr **senast den 21 september 2015** avhjälpa påtalade brister genom att säkerställa att nedanstående åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekas ut i författningarna.

- Anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Kunskaper).
- Vidta åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero (5 kap. 3 § skollagen).
- Genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 6-7 §§ skollagen, Lgr 11 2.1 Normer och värden).
- Ge eleverna det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver (3 kap. 8 och 10 §§ skollagen).
- Följa upp och utvärdera de åtgärder som är beslutade inom ramen för särskilt stöd (3 kap. 9 § skollagen).
- Säkerställa att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande (2 kap. 25 § skollagen).

Föreläggandet gäller omedelbart.

Hudiksvalls kommun ska senast den 21 september 2015 inkomma med en skriftlig redovisning av hur åtgärderna vidtagits.

Om Hudiksvalls kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Skolinspektionen erinrar om att huvudmannen enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar. Även om huvudmannen ges viss tid att rätta till bristerna har huvudmannen det fulla ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med författningarna. Skolinspektionen förutsätter därför att huvudmannen snarast vidtar åtgärder för att rätta till bristerna. Skolinspektionen kan komma att tidigare än angivet datum begära få ta del av arbetet med att rätta till bristerna.

Skäl för beslutet

Bakgrund och utredning

Iggesunds skola är en kommunal grundskola för elever i förskoleklass och årskurs 1-9. Skolan är belägen i Iggesund i Hudiksvalls kommun.

Skolinspektionen genomförde tillsynsbesök på Iggesunds skola den 18-19 mars 2014. I beslut den 25 april 2014 konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i skolans arbete med trygghet och studiero, särskilt stöd och i det systematiska kvalitetsarbetet. Dessutom fanns brister i undervisningen gällande till exempel anpassning samt samordning i olika ämnesområden och samverkan mellan lärare. Därutöver konstaterade Skolinspektionen att det fanns brister i skolans arbete med elevinflytande och i skolans skriftliga bedömningar.

Hudiksvalls kommun förelades i beslutet den 25 april 2014 att vidta åtgärder samt att redovisa åtgärderna för Skolinspektionen senast den 1 september 2014.

Hudiksvalls kommun har i skrivelse daterad den 1 september 2014 redovisat de åtgärder som vidtagits med anledning av Skolinspektionens beslut. Som en del av uppföljningen har Skolinspektionen genomfört uppföljningsbesök vid Iggesunds skola den 28-29 januari 2015. Vid detta tillfälle intervjuades skolans rektor samt representanter för elever, lärare och elevhälsan. Vid besöket genomfördes också lektionsobservationer. Skolinspektionen har därefter genomfört telefonintervjuer med ansvarig skolsköterska och biträdande rektor.

De uppgifter som framkommit i samband med uppföljningsbesöket har kommunicerats med Hudiksvalls kommun den 18 februari 2015. Hudiksvalls kommun har inkommit med synpunkter på dessa uppgifter till Skolinspektionen den 11 mars 2015.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

I Skolverkets statistik för de nationella ämnesproven i årskurs 3 läsåret 2013/2014 redovisas resultaten på delprovsnivå. Beroende på delprov var andelen elever i Iggesunds skola som nått kravnivån på ämnesprovet i matematik som högst 96 procent och som lägst 38 procent. I ämnet svenska varierade andelen elever som klarade delproven mellan som högst 98 procent och som lägst 59 procent. För ämnet svenska som andraspråk finns resultat inte publicerat eftersom resultatet grundar sig på färre än tio elever.

Årskurs 6

Enligt Skolverkets nationella statistik för år 2014 nådde mellan 74 och 100 procent av eleverna i årskurs 6 lägst betyget E i samtliga ämnen. Betygspoängen

för eleverna varierade mellan 8,8 poäng och 14,2 poäng. Lägst var betygs-poängen i geografi (8,8). Högst var betygs-poängen i musik (14,2).

Årskurs 9

Enligt Skolverkets statistik för Iggesundskolas årskurs 9 år 2014 var det genomsnittliga meritvärdet 209 poäng. Motsvarande resultat för riket var 215 poäng. Det genomsnittliga meritvärdet har de senaste fem åren varierat mellan 203 poäng (år 2011) och 232 poäng (år 2013). Andelen elever i årskurs 9 som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen var 70 procent år 2014. Motsvarande andel för riket var 77 procent.

Andelen elever behöriga till gymnasieskolans högskoleförberedande program år 2014 var 85 procent och andelen behöriga till gymnasieskolans yrkesprogram var 85 procent. Motsvarande siffror för riket var 86 respektive 87 procent.

Skolinspektionens bedömning

Undervisning och lärande

Det finns brister i skolans arbete med undervisning och lärande. Hudiksvalls kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekas ut i författningarna.

- Anpassa undervisningen efter elevers behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering

Av skollagen framgår att hänsyn ska tas till barns och elevers olika behov. Vidare framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

I läroplanen framgår att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Vidare föreskrivs att undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper.

Av Skolverkets allmänna råd för utbildning av nyanlända elever (SKOLFS 2009:15) framgår att skolan bör kartlägga elevens kunskaper i olika ämnen beträffande begrepp, förståelse och förmåga till problemlösning. Vidare är det viktigt att skolan organiserar undervisningen utifrån varje nyanländ elevs behov och förutsättningar, att skolan utgår från elevens förmågor, intressen och starka sidor samt tar till vara elevens ämneskunskaper och utvecklar dem vidare.

I Skolinspektionens beslut från den 25 april 2014 konstaterades att det fanns brister i anpassningen av undervisningen för nyanlända elever. Lärare ansåg att det saknades en strategi kring de nyanlända eleverna. Utredningen visade att kunskapsbedömningen och kartläggningen av de nyanlända elevernas kunskaper endast gjordes i begränsad omfattning.

Av Hudiksvalls kommuns redogörelse som inkom den 1 september 2014 framgår att rektorn har utsett en arbetsgrupp för inskrivning av nyanlända elever. Av dokumentationen framkommer att arbetsgruppen ska planera mottagandet och det finns en rutin för kunskapsbedömning och kartläggning. Arbetsgruppen ska även planera undervisningen i svenska som andraspråk och modersmålsundervisning. Därutöver ska integrationspedagogen ha uppföljningssamtal några veckor efter att eleven börjat i skolan.

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 28-29 januari 2015 framkommer i intervjuer med lärare att det finns lärare som anser att ökningen av nyanlända elever påverkar undervisningen på ett problematiskt sätt. Det beskrivs att det finns flera elever i vissa klasser som på grund av bristande kunskaper i svenska inte alls förstår vad man pratar om på lektionerna. Det finns lärare som också anser att det saknas tid för att förbereda och planera uppgifter till studiehandledaren, att ta fram anpassat material, exempelvis bildstöd, samt att det saknas adekvata läroböcker på elevernas modersmål. Vidare uppges att det till viss del finns anpassade läromedel men att lärarna inte har fått stöd i hur dessa kan användas. Några lärare uttrycker dessutom att de inte har fått något stöd av skolans nya arbetsgrupp för nyanlända. Andra lärare anser att arbetet med nyanlända elever har förbättrats eftersom det går fortare att få studiehandledning och att eleverna tas emot av den nybildade arbetsgruppen och inte kommer direkt till klassen. Lärare uppger dock att det finns mer arbete att göra för att möta elevernas behov. De uppger att i vissa praktisktestetiska ämnen så "dyker eleverna bara upp" utan att läraren har fått information i förväg. I samtal med lärare framkommer vidare att det varierar mellan lärarna hur de förmår att anpassa undervisningen för de nyanlända. I vissa ämnen blir de nyanlända eleverna inte delaktiga på lektionerna på grund av att läraren inte anpassar undervisningen. Det uppges även att kartläggning av elevernas kunskaper är ett utvecklingsområde.

Även rektorn uppger att kartläggning av nyanlända elevers kunskaper är ett utvecklingsområde för skolan. Det finns material för kartläggning i vissa ämnen men rektorn och biträdande rektorn uppger att det behöver utarbetas sådant material i alla ämnen samt att det behöver bli bättre kvalitet på kartläggningen. Rektorn uttrycker också att skolan måste arbeta vidare med anpassning av undervisningen för de nyanlända eleverna. Rektorn uppger att, trots utbildningsinsatser, så har lärare kommit olika långt i arbetet med att omsätta kun-

skaperna i undervisningen. Rektor och biträdande rektor uppger även att de kan se anpassningar i klassrummen men att det krävs ytterligare fortbildning. I skolans kvalitetsredovisning för läsåret 2013/2014 framgår av analysen av resultaten i årskurs 6 att en åtgärd för att inkludera och hjälpa nyanlända elever att lyckas i skolan är att fortsätta använda handledning från elevhälsan. På Skolinspektionens fråga om vad det är för handledning som personalen kan få från elevhälsan uppger rektorn att sådan inte tillhandahållits tidigare och tillhandahålls inte heller i dagsläget.

Skolinspektionen bedömer utifrån vad som har framkommit i intervjuerna och av inskickad dokumentation att lärarna på skolan inte har tillräckliga förutsättningar för att kunna anpassa undervisningen efter de nyanlända elevernas behov. Även om det finns ett påbörjat arbete med en arbetsgrupp för nyanlända och att rutiner kring mottagandet av nyanlända har utarbetats har åtgärden inte gett effekt i undervisningen. Det finns inte material för att kartlägga elevernas kunskaper i samtliga ämnen vilket leder till begränsade möjligheter för den enskilda läraren att anpassa undervisningen efter elevens förutsättningar. Det bekräftas också i utredningen genom att lärarna har hunnit olika långt i arbetet med att anpassa undervisningen och mot bakgrund av att lärare uppger att de saknar förutsättningar att ta fram anpassat material. Eleverna ges därmed inte det stöd som de behöver för att kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att anpassningen av undervisningen efter varje elevs förutsättningar och behov brister. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Hudiksvalls kommun föreläggs att åtgärda bristerna.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 § skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2.2 Kunskaper

Trygghet och studiero

Det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Hudiksvalls kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekats ut i författningarna.

- Vidta åtgärder för att tillförsäkra eleverna studiero.
- Genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Motivering

Studiero

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av förarbeten till skollagen framgår bland annat följande. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. (Prop. 2009/10:165 s. 319-320).

I Skolinspektionens beslut från den 25 april 2014 konstaterades att det fanns brister i studieron, framförallt i vissa klasser i årskurs 4-9. Eleverna i årskurs 4-6 beskrev att det var oroligt på vissa lektioner och att det var svårt att få arbetsro eftersom det lätt blev stökigt. Eleverna i årskurserna 7-9 uppgav vid samtal och intervjuer med Skolinspektionen att det fungerade bra på de lektioner där man hade respekt för lärarna och mindre bra på övriga lektioner. Eleverna uppgav vidare att de upplevde att lärarna var olika bra på att hålla ordning i klasserna.

Av Hudiksvalls kommuns redogörelse som inkom den 1 september 2014 framgår att åtgärder så som gemensamma ordningsregler och klassrumsregler har vidtagits för att komma tillrätta med bristen gällande studieron. Reglerna ska enligt huvudmannens dokumentation finnas på gula lappar på strategiska ställen och delges på mentorstiden. Vidare ska föreläsningen "Att handskas med besvärliga klasser" genomföras för lärarna.

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 28-29 januari 2015 framkommer att studieron fortfarande varierar i de olika klasserna. Flera elever beskriver att studieron har blivit bättre. De uppger dock att det i några klasser på vissa lektioner är så dålig studiero så att eleverna inte kan koncentrera sig på sitt skolarbete. Exempel som anges är att elever skriker, pratar om annat än skolarbetet samt går eller springer runt. Det finns även elever som uppger att de lämnar klassrummet för att istället jobba utanför klassrummet för att få studiero. Elever ger även exempel på att lärares röriga upplägg av lektioner medför att det blir dålig studiero. Enligt eleverna säger lärarna till när det blir stökigt i klassrummet men att det oftast bara blir lugnt en liten stund och att elever sedan blir högljudda igen. Flera elever berättar att elever inte lyssnar på lärarnas tillsägelser. Eleverna ger även exempel på att skolkamrater visas ut från klassrummet om de är för stökiga men att de kommer tillbaka innan de har lugnat sig, så det blir inte så stor skillnad för studieron. Elever beskriver att lärarna har olika toleransnivå, "de tål olika mycket" och har "olika system". I elevintervjuer framkommer också uppfattningar om att det finns lärare som har gett upp när det

gäller studieron. Detta kommer till uttryck till exempel genom att läraren slutar säga till att eleverna ska vara tysta. Elever uttrycker att sista lektionen på dagen kan bli särskilt stökig. De ger som exempel att lärare kan lösa den problematiken med att låta elever sluta för dagen så fort de är klara med den tilldelade uppgiften. Elever ger även exempel på lektioner där "man bara sitter av tiden".

Detta bekräftas i vissa av Skolinspektionens lektionsobservationer. Flera elever observeras exempelvis prata om annat än skolarbetet, håller på med mobiltelefoner eller sitter långa perioder utan att göra något arbete, utan att lärare ingriper för att komma till rätta med problemet. Elever ger exempel på ämnen i vilka det råder så dålig studiero att de är oroliga för att de inte kommer lära sig det som de ska i ämnet. På frågan om hur arbetet med de gemensamma reglerna och klassrumsreglerna har påverkat studieron svarar elever att de i vissa klasser inte har diskuterat reglerna. De anser att de inte lägger märke till reglerna eftersom elever och lärare inte diskuterat dem. Vissa elever uttrycker att lärarna tillsåg att reglerna efterlevdes främst när "lapparna sattes upp".

I intervju med lärare uttrycks att de arbetar hårt med studieron till exempel genom att arbeta fram rutiner och belöningssystem. Lärare och representanter för elevhälsan bekräftar dock elevernas bild om att studieron varierar i olika ämnen och i olika klasser. En förklaring som anges är bland annat att eleverna har olika relationer till skolans lärare. Vissa lärare uppger att mycket av deras tid går till att upprätthålla ordning. Lärare berättar vidare att det inte är lönt att använda sig av utvisning som åtgärd för elever som stör ordningen eftersom de vägrar att gå ut. Lärare beskriver strategier kring vissa elevgrupper såsom fasta placeringar och att skriva planeringen på tavlan. Lärare uppger dock att de inte vet om alla kollegor arbetar på ett likartat sätt för att åstadkomma studiero i all undervisning. Elevhälsan bekräftar i intervju att det inte finns ett samlat grepp kring de klasser där studieron brister särskilt. Elevhälsan menar att strategier bestäms men att uppföljningen brister vilket medför att det blir godtyckligt vilka som arbetar enligt strategierna. Elevhälsorepresentanter anser att skolan saknar en tydlig ledning som driver detta arbete. Flera lärare nämner även att skolan inte förmår att fullt ut tillgodose elevers behov av särskilt stöd, vilket påverkar studieron negativt. Även representanter från elevhälsan uppger att det signalerats om dålig studiero i vissa årskurser men att det har dröjt för länge innan åtgärder satts in.

Rektorn säger sig i intervju vara medveten om att studieron är lärarberoende. Rektorn berättar vidare om förstärkningar som har gjorts i klasser där det uppmärksammats att det inte råder studiero. Rektorn har nyligen påbörjat att göra lektionsobservationer och samtalar med lärarna om vikten av strukturerade lektioner. Vidare beskrivs ett arbete med handledning för några lärare samt arbete med förstälärare i ett ämne. Rektorn uppger dock att det inte finns

ett samlat arbete om hur lärare måste arbeta för att få en fungerande undervisningssituation kring vissa klasser.

Skolinspektionens utredning visar att det under lång tid funnits brister när det gäller elevernas studiero vid Iggesunds skola och att det trots de åtgärder som huvudmannen har vidtagit fortfarande råder en skolmiljö som inte präglas av studiero. Representanter för elevhälsan, lärare och rektorn bekräftar elevernas beskrivningar av att studieron varierar och att ordningen störs framförallt i vissa klasser. Utredningen visar att även om flera åtgärder har vidtagits för att tillförsäkra eleverna en god studiero har dessa åtgärder inte varit tillräckligt kraftfulla. Vissa åtgärder, så som arbetet med en god struktur för lektioner, har inte alltid genomförts fullt ut. Vidare har exempelvis arbetet med ordningsregler inte gett något märkbart resultat för studieron. För att alla eleverna ska ges förutsättningar att utveckla sina kunskaper är det angeläget att skolan vidtar de åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero samt för att komma till rätta med elevers ordningsstörande beteende. En förutsättning är att lärare och annan personal har ett gemensamt förhållningssätt i detta arbete.

Förebygga och förhindra kränkande behandling

Av skollagen framgår att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Huvudmannen ska även se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan aktivt motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper. Lärarna ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Av förarbetena till skollagen framgår att inom till exempel en skola måste rektorn och annan personal vara uppmärksam på den jargong och beteendemönster som råder mellan eleverna och se till att miljön på skolan inte inbjuder till sådana missförhållanden. (Prop. 2005/06:38 s. 140.)

I Skolinspektionens beslut från den 25 april 2014 konstaterades att det rådde ett hårt språkbruk elever emellan. Eleverna uppgav även att det varierade i vilken grad lärarna agerade kring både kränkningar, könsord och stökigheten i klassen. Det fanns lärare och representanter för elevhälsan som ansåg att det inte rådde nolltolerans på skolan och att värdegrundsarbetet/arbetet mot kränkande behandling mest handlade om att "släcka bränder". Representanter för elevhäl-

san och lärarna uppgav att det saknades en konkret plan och ett strategiskt gemensamt förhållningssätt kring att jobba med dessa frågor.

Av Hudiksvalls kommuns redogörelse som inkom den 1 september 2014 framgår att åtgärder såsom att trygghetsgruppen har förstärkts, att trygghetsbrev med stöd och råd ska delges all personal och att vuxna ska äta lunch med alla klasser. Rektorn ska även klargöra personalens ansvar och rutinen för agerande vid fall av kränkande behandling. Upplevelsen av trygghet ska följas upp bland annat genom skolans trygghetsenkät. Rektorn ska enligt huvudmannens redovisning även begära in personliga planeringar om hur varje pedagog arbetar med normer och värden i sin undervisning.

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 28-29 januari 2015 framkommer i intervjuer med rektor, lärare, elevhälsorepresentanter, fritidshemspersonal och elever att det fortfarande råder ett hårt språkbruk på skolan och att det förekommer verbala kränkningar elever emellan såsom svordomar, könsord och rasistiska uttryck. Elever ger exempel på att andra elever kan kommentera med fula ord, svordomar, kommentarer om utseende, rasistiska uttalanden och könsord. Elever uppger vidare i intervju att de vänder sig till vuxna om det händer något. Skolinspektionen har tagit del av skolans sammanställning av trivselenkäten från höstterminen 2014. Av denna framgår dock att nästan 50 procent av de svarande eleverna i årskurs 7-9 inte berättade för en vuxen om de blivit utsatt för kränkningar eller fysiskt våld på skolan. Rektorn uppger i intervju att detta resultat inte har analyserats. I kompletterande mail efter tillsynsbesöket uppger rektorn att resultatet analyserats på en arbetsplatsträff.

Elever uppger i intervju att det blivit lugnare på luncherna sedan lärarna började äta med dem. De uttrycker dock att det oftast är mer problem på rasterna och vissa elever anser att det inte är så många lärare i rasthallen. Elever uppger vidare att inte alla klasser pratar om värdegrundsfrågor på mentorstiden utan att de mötena snarare handlar om planering av veckan.

Lärare uttrycker i intervju att språkbruket har blivit bättre men att det fortfarande förekommer kränkande och nedsättande tillmälen, såsom könsord, svordomar och rasistiska uttryck, såväl i de yngre årskurserna som i de äldre. Vissa lärare anser att de pratar mer med varandra om det gemensamma värdegrundsarbetet. Andra lärare samt fritidshemspersonal uppger att det inte finns någon gemensam satsning på det förebyggande arbetet mot kränkande behandling utan att respektive lärare arbetar på egen hand. Lärare beskriver också att det finns de som inte får del eller tar del av de övergripande rutinerna som bestäms. Därmed är det flera som inte följer dessa. Lärare är i intervjuer överens om att det krävs ett mer samlat grepp kring arbetet mot kränkande behandling, även om de menar att det råder en större samsyn på skolan än ti-

digare. De menar att det finns en kultur på skolan att "man har fått göra som man vill" och anser att det därför krävs en tydligare ledning i arbetet. I intervju med lärare uttrycks åsikten att samtliga lärare på skolan inte har samma toleransnivå, vilket även rektorn uttrycker. Lärare framhåller att de inte hör och ser det som sker på rasterna. Enligt lärare begränsas denna möjlighet eftersom det i dagsläget bara är 5-10 minuter emellan lärarnas lektioner samtidigt som eleverna har rast. Rektorn bekräftar att det skulle kunna vara fler vuxna ute i korridorerna.

I intervju med rektor, lärare och fritidshemspersonal framkommer även att det inte finns någon samverkan mellan personal och elevhälsan i värdegrundsarbetet eller i arbetet mot kränkande behandling. Lärare uttrycker bland annat önskemål om gruppstärkande aktiviteter och handledning. Fritidshemspersonal lyfter även problematiken att det inte finns gemensamma forum för fritidshemspersonal och lärare att diskutera regler och hur de kan göra en gemensam kraftanstängning för att arbeta med språkbruket.

Lärare är nöjda med den förstärkta trygghetsgruppen men det framkommer i intervju med fritidshemspersonal och rektor att det inte finns någon representant från fritidshemmet i gruppen. Enligt elevhälsorepresentanter finns inte heller de representerade i gruppen. Lärare uttrycker vidare att rektorn inte har någon framträdande roll eller tydlig ledning i arbetet med trygghetsfrågor. Lärare och representant från elevhälsan menar att det saknas en uppföljning av arbetet mot kränkande behandling. Representant från elevhälsan uttrycker att det skiljer sig åt på vilket sätt personal på skolan ingriper när det förekommer kränkningar och att det inte råder nolltolerans mot kränkningar. Det saknas enligt elevhälsorepresentant även ett gemensamt arbete från personalens sida, det är snarare enskilda individer som jobbar på sitt sätt. Huvudmannens dokumenterade åtgärder i form av trygghetsbrev och att rektorn ska begära in personliga planeringar om arbetet med normer och värden är, enligt intervjuer, okänt för lärarna.

I intervju med rektorn ges exempel på att det förekommer kränkningar i form av könsord, om hudfärg och andra nedsättande uttalanden. Rektorn anser att det är en större samsyn bland lärarna att ta sitt ansvar när det förekommer kränkningar. Rektorn är dock medveten om att vissa lärare har "för högt i tak" och uttrycker att hon har samtal med dessa. Rektorn uppger även att det inte tagits in någon planering för arbetet med normer och värden samt bekräftar att det skiljer sig åt hur lärarna arbetar med värdegrundsfrågor på mentorstiden. Rektorn uppger att vissa lärare snarare använder mentorstiden för information. Rektorn är även medveten om att lärarna inte tagit del av några trygghetsbrev.

Rektorn har den 27 mars 2015 inkommit med dokumentation kring det fortsatta arbetet mot kränkande behandling efter att protokollet från uppföljningsbesöket kommunicerats med huvudmannen. I dokumentationen finns bland annat ett brev som skickats ut till eleverna vårdnadshavare. Av brevet framgår att Skolinspektionens protokoll från uppföljningsbesöket visade att arbetet med att uppnå ökad trygghet och studiero inte gett det resultat som ska uppnås på skolan. Respektive arbetslag ska nu göra tydligare handlingsplaner med konkreta åtgärder för ökad samsyn kring regler och skolans värdegrund. Därefter ska handlingsplanerna diskuteras med eleverna. Efter det kommer även vårdnadshavarna bli inbjudna till klassmöten för att ta del av elevenkäter och de utarbetade handlingsplanerna. Samtliga mentorer har även fått skicka skriftliga redovisningar om sitt arbete med trygghet och studiero till rektorn. Därutöver har rektorn skickat in en plan till Skolinspektionen gällande utbildning/ handledning för lärare i årskurs 4-9 kring kognitiva processer och interventioner samt i modellen samarbetsbaserade och proaktiva lösningar med skolpsykologerna.

Skolinspektionen bedömer utifrån vad som framkommit av Hudiksvalls kommuns skriftliga redogörelser och inskickade dokument samt av vad som framkommit i intervjuer att det finns brister i skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling. Skolinspektionens utredning visar att kränkningar är vanligt förekommande på skolan och att det under en lång tid har varit ett hårt språkbruk. Det är huvudmannens ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar. Trots att enskilda lärare och annan personal på Iggesunds skola arbetar med värdegrundsfrågor och arbetet mot kränkande behandling visar utredningen tydligt att det saknas ett gemensamt grepp i skolans arbete. Vidare saknas en tydlig styrning och uppföljning från ledningen för att garantera att alla följer de beslutade insatserna. Även om huvudmannen, efter Skolinspektionens besök, har skickat in åtgärder, som har genomförts och ska genomföras, anser Skolinspektionen att huvudmannen inte säkerställt att de gett effekt i verksamheten.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med att tillförsäkra eleverna studiero samt i skolans målinriktade arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Hudiksvalls kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författningsstöd

5 kap. 3 §, 6 kap. 6-7 §§ skollagen, Lgr 11 2.1 Normer och värden

Särskilt stöd

Det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Hudiksvalls kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekas ut i författningarna.

- Ge eleverna det särskilda stöd som utredningen har visat att de behöver.
- Följa upp och utvärdera de åtgärder som är beslutade inom ramen för särskilt stöd.

Motivering

Av skollagen framgår att om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. För en elev som ska ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoseas framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

I Skolinspektionens beslut från den 25 april 2014 konstaterades att de rutiner som fanns på skolan inte var tydliga i organisationen och inte alltid efterföljdes, vilket kunde innebära att elever som är i behov av särskilt stöd inte fick det stöd som de har rätt till. Rektorn uttryckte att det kunde finnas elever som inte fick det särskilda stöd som de har rätt till trots att rutiner kring att identifiera stödbehov fanns. Även lärarna och representanter för elevhälsan uppgav att de inte alltid visste om eleverna fick sitt särskilda stöd.

Av Hudiksvalls kommuns redogörelse som inkom den 1 september 2014 framgår att rektor och specialpedagog ska planera och följa upp att de beslutade åtgärderna genomfördes. I dokumentationen anges att kontroll av huruvida åtgärder genomförts ska ske när åtgärdsprogrammen utvärderades.

Vid Skolinspektionens uppföljningsbesök den 28-29 januari 2015 uppger rektorn att det finns tydliga rutiner för arbetet med särskilt stöd. Det framkommer även i intervju med lärare att rutinerna kring arbetet med särskilt stöd har tydliggjorts. Enligt elevhälsan har nya rutiner, enligt den nya lagstiftningen som trädde ikraft 1 juli 2014, presenterats men inte förankrats varpå rutinerna bara blir ett dokument och därmed personbundet om de följs.

I intervju med lärare framkommer att problem uppstår när åtgärderna i åtgärdsprogrammen ska genomföras för flera elever i samma klass. Lärare uppger att de inte kan genomföra åtgärder som "en till en"- undervisning trots att

detta konstaterats som ett behov i elevers åtgärdsprogram. Rektorn beskriver att information om elevernas åtgärdsprogram delges lärarna på elevhälsomöten där alla lärare utom vissa, som har enstaka ämnen, deltar. Representant för elevhälsan uttrycker dock att det inte finns ett fungerande system som säkrar att alla berörda får information om vad som beslutats i ett åtgärdsprogram. Det bekräftas i intervju med fritidshemspersonal att vissa ur personalen inte fått ta del av elevers åtgärdsprogram trots att fritidshemspersonalen finns med på skoltid. Fritidshemspersonal uppger även att det inte har genomförts handledning från elevhälsans sida gällande elever med funktionsnedsättningar trots att det anges i skolans kvalitetsredovisning.

Fritidshemspersonal uttrycker vidare att de har svårt att erbjuda anpassad verksamhet utifrån barnens intressen mot bakgrund av att flera elever som behöver särskilt stöd under skoltid inte får det under fritidshemstiden. Detta begränsar enligt personalen möjligheten att genomföra aktiviteter för en mindre grupp elever. Representanter för elevhälsan anser vidare att det är personbundet om lärare genomför de åtgärder som det beslutats om. Det saknas enligt elevhälsorepresentanter en tydlig styrning och uppföljning från ledningen i detta arbete. Rektorn uttrycker att det kan finnas grupper i vilka åtgärder i åtgärdsprogrammen inte genomförs.

Vissa lärare anser att alla elever inte får det särskilda stöd som utredningen har visat att de är i behov av. Lärare uppger att det skulle behövas mer specialpedagogisk kompetens på skolan för att tillgodose elevernas behov. Vissa anser att det finns ett större behov eftersom nuvarande specialpedagog gör både utredningar och arbetar med elever. Lärarna menar att det behövs mer handledning och speciallärare som skulle kunna avlasta utredningsarbetet. Uppfattningen att alla elever inte får det särskilda stöd som de är i behov av bekräftas även i intervju med elevhälsan som uttrycker att detta bland annat beror på skolans oförmåga att följa upp de åtgärder som bestämts. Även elevhälsorepresentanter uttrycker att det skulle behövas ytterligare specialpedagogisk kompetens för att kunna arbeta med att följa upp och "hålla i" det som beslutats samt för att kunna arbeta förebyggande. Rektorn uppger att lärare behöver mer kunskap, utbildning, fortbildning, förståelse för de barn som är utagerande eller har andra svårigheter. Studiecirkel är uppstartade för att möta detta behov men det finns, enligt rektorn, mer att arbeta kring när det gäller särskilt stöd. Rektorn håller med om lärarnas bild av att det skulle behövas ytterligare specialpedagogisk kompetens för att täcka skolans behov. Rektorn uppger att skolan arbetar med att se till att eleverna får det särskilda stöd som de är i behov av. Rektorn anser inte att rutinerna eller utredningar brister utan att skolan behöver ett bättre system för att följa upp insatta åtgärderna.

Skolinspektionen har tagit del av åtgärdsprogram som upprättats vid skolan. Dessa bekräftar uppgifterna om bristande uppföljning av åtgärdsprogram. Av de inskickade åtgärdsprogrammen framgår att de inte följts upp vid Skolinspektionens besök i slutet av januari 2015 trots att åtgärdsprogrammen är utarbetade i maj 2014 och skulle följas upp vecka 22, 2014. Rektorn bekräftar i intervju att det finns flera åtgärdsprogram som är utarbetade i maj 2014 men som inte har följts upp i februari 2015. Rektorn uppger sig arbeta med att tydliggöra vem som har ansvaret för uppföljningen.

Skolinspektionen bedömer utifrån vad som anförts i de skriftliga redogörelserna och utifrån vad som framkommit i intervjuer att samtliga elever inte får det särskilda stöd som de är i behov av. Utredningen visar att det inte finns fullgoda system för att samtlig personal som berörs av en elevs åtgärdsprogram får information om detta. Det framkommer även att de åtgärder som anges i åtgärdsprogrammen inte alltid genomförs i praktiken. Skolan har dessutom inte ett fungerande arbete med att följa upp sina stödinsatser och därmed säkerställa att eleverna får det särskilda stöd som de är i behov av. Hur ofta det är lämpligt att följa upp och utvärdera ett åtgärdsprogram beror på elevens behov av särskilt stöd men det finns exempel på åtgärdsprogram som inte har följts upp vid det angivna datumet på åtgärdsprogrammet och inte utvärderats på över en termin. Detta är särskilt allvarligt eftersom huvudmannen angett i sitt svar på Skolinspektionens tidigare beslut att kontroll av huruvida åtgärder genomförts skulle ske när åtgärdsprogrammen utvärderades. Av Skolverkets statistik över kunskapsresultat framgår dessutom att närmare var fjärde elev lämnade årskurs 9 i Iggesunds skola läsåret 2013/2014 utan att ha nått kunskapskraven i samtliga ämnen.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Hudiksvalls kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författningsstöd

3 kap. 8-10 § skollagen

Erbjudande av utbildning

Det finns brister i huvudmannens sätt att organisera tillgången till elevhälsans kompetenser. Hudiksvalls kommun ska därför säkerställa att följande åtgärder vidtas i enlighet med de ansvarsområden som pekas ut i författningarna.

- Säkerställa att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Motivering

I skollagen anges att det ska finnas en elevhälsa för eleverna. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Det ska bland annat finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt skollagen ska elevhälsan främst vara förebyggande och hälsofrämjande och stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 276) betonas att arbetet med elevhälsa förutsätter en hög grad av samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i skolan. Det anges även att elevhälsan har ett särskilt ansvar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling. De mer generellt inriktade uppgifterna, där elevhälsans medverkan är viktig, rör bland annat elevernas arbetsmiljö och skolans värdegrund.

I intervju med elevhälsorepresentanter i samband med uppföljningsbesöket 28-29 januari 2015 uppges att de som elevhälsoteam inte är med i skolans förebyggande arbete mot kränkande behandling. De har som exempel inte varit kopplade till värdegrundsdagarna som arrangerats i årskurs 7-9. Representanterna uppger att de ofta "hamnar utanför planeringen" i detta arbete. Elevhälsorepresentanter uttrycker att skolan borde ha ett strategiskt arbete när det gäller det förebyggande arbetet. Lärare uppger i intervju att det inte finns samarbete med elevhälsan i det förebyggande arbetet kring skolans värdegrund och arbetet mot kränkande behandling. Lärare uttrycker till exempel att det vore önskvärt att elevhälsan har gruppstärkande aktiviteter mot bakgrund av det stora behov som finns i vissa elevgrupper. Även fritidshemspersonal uttrycker önskemål om handledning från elevhälsan.

I intervju med rektorn uppges att elevhälsans förebyggande arbete är ett utvecklingsområde. Rektorn anser att skolan behöver en plan och rutiner där elevhälsans olika funktioner tar del av varandras arbete. Elevhälsoteamet borde, enligt rektorn, arbeta med elever i undervisningen och med lärarna om aspekter som till exempel kost och sömn. Rektorn uppger att i dagsläget blir det ofta elevärenden på individnivå. Rektorn uppger även att det inte finns någon uttalad samverkan mellan elevhälsan och lärarna när det gäller värdegrundsarbetet. Elevhälsan finns inte heller med i den förstärkta trygghetsgruppen.

Att det finns brister i det förebyggande arbetet på skolan bekräftas även då lärare och elevhälsorepresentanter beskriver vissa stödinsatser som brandkårsutryckningar. Lärare uppger att det fokuseras främst på årskurs 9 medan det knappt genomförs några stödinsatser i årskurs 7. Elevhälsorepresentanter upp-

ger vidare att kartläggningar och identifierade behov på gruppnivå inte har lett till åtgärder i tillräckligt god tid och inte heller har följts upp.

Skolinspektionen bedömer utifrån vad som har framkommit i intervjuerna och av inskickad dokumentation att elevhälsan på Iggesunds skola inte uppfyller funktionen att vara förebyggande och hälsofrämjande. Arbetet fokuserar främst på enskilda individer. Trots att studiemiljön på Iggesunds skola inte präglas av trygghet och studiero och det förekommer ett hårt språkbruk så är elevhälsan inte kopplad till skolans förebyggande värdegrundsarbete eller i arbetet mot kränkande behandling. Utredningen visar även att det inte finns någon samverkan mellan elevhälsans personal och övriga personalgrupper i detta arbete. Det är därför särskilt angeläget att elevhälsans kompetenser används och organiseras på ett sådant sätt att den ges förutsättningar att uppfylla funktionen att vara förebyggande och hälsofrämjande.

Sammanfattningsvis visar Skolinspektionens utredning att skolans elevhälsa inte utgör ett verktyg i skolans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Skolans verksamhet uppfyller därmed inte författningarnas krav och Hudiksvalls kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författningsstöd

2 kap. 25 § skollagen

Vitesföreläggande

Motivering

Skolinspektionen får enligt skollagen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten eller, i fråga om enskild huvudman, de villkor som gäller för godkännandet eller beslut om rätt till bidrag. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Ett föreläggande får enligt skollagen förenas med vite.

Som Skolinspektionen redovisat ovan i detta beslut uppfyller Hudiksvalls kommun inte de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten inom en rad olika områden. Hudiksvalls kommun föreläggs därför att avhjälpa bristerna genom att vidta åtgärder som beskrivits ovan under respektive rubrik.

Skolinspektionen bedömer att skolans lärandemiljö brister i trygghet och studiero. I detta arbete har elevhälsan en viktig roll men de finns inte kopplade till det förebyggande arbetet mot kränkande behandling. Utredningen visar även att eleverna inte får det särskilda stöd som de är i behov av. Skolan inte anpassar inte heller undervisningen efter nyanlända elevers behov och förutsättningar.

De brister som konstaterats finns inom områden som är viktiga för elevernas möjligheter att nå målen för utbildningen. Av intervjuer och dokumentation framgår att flera av bristerna har funnits under en längre period. Mot bakgrund av detta bedöms bristerna som allvarliga och det är av största vikt att de åtgärdas skyndsamt. Huvudmannen har inte heller följt Skolinspektionens tidigare föreläggande, vilket omfattade flera av de nu påtalade bristerna. Sammantaget finner Skolinspektionen skäl att förena föreläggandet med ett vite.

Författningsstöd

26 kap. 10 och 27 §§ skollagen

Hur man överklagar, se bilaga 1

I ärendets slutliga handläggning har enhetschef Katarina Håkansson, juristen Malin Norell, juristen Kristine Brosjö och undervisningsrådet Åsa Rehnberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar,

Tommy Lagergren
Avdelningschef

Anna Möller
Föredragande

Bilaga 1 **Överklagandehänvisning**

Bilaga 2 **Beslut efter tillsyn i Iggesunds skola i Hudiksvalls kommun,
2014-04-25**

Överklagande av beslutet

Skolinspektionens beslut om föreläggande med vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 23069 104 35 Stockholm.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha kommit in inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans ombud.